

Analyzing the relationship between social networking addiction, interaction anxiousness and levels of loneliness of pre-service teachers

Öğretmen adaylarının sosyal ağ bağımlılığı, etkileşim kaygısı ve yalnızlık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi

Hasan Özgür¹

Abstract

In this research, it was aimed to analyze the social networking addiction of pre-service teachers in terms of various variables and evaluate the relationship between social networking addiction and loneliness and interaction anxiousness. The research was designed according to the relational screening model. The study sample included 349 pre-service teachers studying at Trakya University Faculty of Education in 2012-2013 academic year fall term. The data were obtained using Facebook Addiction Scale, Interaction Anxiousness Scale, the UCLA-Loneliness Scale III and personal information form. In analysis of data, descriptive statistics, Mann Whitney U-Test, Kruskal-Wallis H and correlation tests were benefited. The research findings revealed that social networking addiction of pre-service teachers was at a low level, the relationship between interaction anxiousness and social networking addiction was high, and the relationship between the level of loneliness and social networking addiction was at a mid-level. Moreover, in the research a statistically significant difference was obtained between the variables of social networking addiction and frequency of using social networking, gender

Özet

Bu araştırmada, öğretmen adaylarının sosyal ağ bağımlılığı durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, sosyal ağ bağımlılığı ile yalnızlık ve etkileşim kaygısı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeline göre desenlenmiştir. Çalışma örneklemini, 2012-2013 öğretim yılı güz döneminde Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 349 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler, Facebook Bağımlılık Ölçeği, Etkileşim Kaygısı Ölçeği, UCLA-Yalnızlık Ölçeği III ve kişisel bilgiler formu ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, Mann Whitney U, Kruskal Wallis H ve korelasyon testlerinden yararlanılmıştır. Araştırma bulguları, öğretmen adaylarının sosyal ağ bağımlılıklarının düşük düzeyde olduğunu, etkileşim kaygısı ile sosyal ağ bağımlılığı arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu ve yalnızlık düzeyi ile sosyal ağ sitesi bağımlılığı arasında ise orta düzeyde bir ilişki olduğunu göstermiştir. Araştırmada ayrıca, sosyal ağ bağımlılığı ile sosyal ağ kullanım sıklığı, cinsiyet ve öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulgusu elde edilmiştir.

¹ Yrd. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, hasanozgur@trakya.edu.tr

and the level of grade they study.

Anahtar Kelimeler: Sosyal ağ bağımlılığı; etkileşim kaygısı; yalnızlık; öğretmen adayı

Keywords: Social networking addiction; interaction anxiousness; loneliness; pre-service teacher

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

1. Giriş

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan değişim ve gelişimler bireyin yaşantısını kolaylaştırmakta ve iletişim engellerini daraltarak bireylerin birbirleriyle daha kolay, hızlı ve etkileşimli iletişim kurmalarına olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda bireyin sosyal yaşamı, ortamı, sosyal iletişimi, sosyal ilişkilerinde de bir değişim ve dönüşüm süreci içerisine girmesine yol açmaktadır. İnternet ve beraberinde gelen teknoloji ve yeniliklerden biri olan Web 2.0, sosyal etkileşim, işbirliği ve paylaşım gibi araçları ile bireylerin birbiri ile olan iletişim ve etkileşimini kolaylaştıran en önemli teknolojiler arasında yerini almıştır (Warschauer, 2009). Web 2.0 teknolojileri ile birlikte ortaya çıkan ortamlardan biri de sosyal ağ siteleridir.

Sosyal ağ siteleri (Facebook, Twitter, Google+, LinkedIn, MySpace, vb.) e-posta, anlık mesajlaşma, video ve fotoğraf ve yorum paylaşımı gibi özellikleri ile bireylerin birbirleri ile iletişim kurabilmesine ve sosyalleşebilmesine olanak sağlayan ortamlar olarak tanımlanmaktadır (Mooney, 2009). Pempek, Yermolayeva ve Calvert (2009) ise sosyal ağ sitelerini, kullanıcıların birbirlerine profil bilgileri göndermelerine, genel veya özel çevrimiçi mesaj gönderimi veya çevrimiçi fotoğraf, video paylaşımı gibi yenilikçi yollar kullanarak bireylerin diğer kişilerle iletişim kurmasına izin veren üye tabanlı internet toplulukları olarak tanımlamaktadır.

Sosyal ağ siteleri, bireylere sundukları mesajlaşma araçları ile bireylerin birbirleri ile iletişim kurmalarına, bu iletişimlerini devam ettirebilme olanağı sağlamakta ve bu yönüyle bireylerin sosyalleşmesini yardımcı olmaktadır. Bireylere sunulan bu olanaklar sosyal ağ sitelerinin her geçen gün daha fazla sayıda birey tarafından takip edilmelerine yol açmaktadır. Ziyaretçi sayısı, üye sayısı ve paylaşım sayısı dikkate alındığında Facebook, diğer tüm sosyal siteleri arasında ilk sırayı almaktadır. Dünya genelinde 580 milyonun üzerinde aktif kullanıcıya sahip olan Facebook, ülkemizde ise 34 milyon aktif kullanıcı sayısı ile Dünya genelinde 6.sırada yer almaktadır (Quintly, 2013). Türkiye'deki Facebook kullanıcılarının %34.5'ini 18-24 yaş aralığındaki üniversite öğrencilerinin de içinde yer aldığı gençler oluşturmaktadır (Socialbakers, 2013). Facebook, üniversite

öğrencilerinin sosyal ağ sitesi olarak tercih ettikleri ve artan sayıdaki üniversite öğrencisinin sıklıkla giriş yaptığı en popüler platform olarak nitelendirilmektedir (Kabilan, Ahmad ve Abidin, 2010; Lampe, Ellison ve Steinfield, 2006; Lin ve Lu, 2011; Socialbakers, 2013). Facebook sosyal paylaşım sitesini, dokuz milyon 600 bin kullanıcısı ile Twitter (Monitera, 2013) sosyal paylaşım sitesi izlemektedir.

Sosyal ağ sitelerinin kullanımındaki bu hızlı artış, beraberinde bireyler açısından iletişim, etkileşim, paylaşım, işbirliği ve sosyalleşme gibi olumlu sonuçları getirirken aynı zamanda yüz yüze iletişimin azalması (Das ve Sahoo, 2011; İşbulan, 2011), yalnızlık (Sheldon, 2012; Sheldon, 2008; Tracii ve Sophia, 2011), sosyalleşme kaygısı (Şahin, İşleyen ve Özdemir, 2012), narsizm (Tracii ve Sophia, 2011) ve bağımlılık (Pelling ve White, 2009; Wang, 2009; Wilson, Fornasier ve White, 2010) gibi problemler ve patolojik sonuçların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir (Kabilan vd., 2010; Kim, Jeong ve Lee, 2010).

İnternet bağımlılığı veya problemlerli internet kullanımının en önemli nedenlerini Davis (2001); depresyon, yalnızlık, sosyal kaygı ve madde bağımlılığı olarak sıralarken, Tokunaga ve Rains (2010), 22 ülkede gerçekleştirilen 94 çalışmayı aktardığı araştırmasında, yalnızlığın internet bağımlılığı veya problemlerli internet kullanımının en önemli nedenlerinden biri olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde, Hardie ve Tee yüksek düzeydeki duygusal yalnızlığın ve sosyal kaygının bireyi internet bağımlısı olmasına önemli katkıları olduğunu belirtmektedirler. Öte yandan Caplan (2007), sosyal kaygının yalnızlık ve internet kullanımı arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini belirtmektedir ve bu durumun bireyin internet kullanımından olumsuz şekilde etkilenmesine yol açtığı üzerinde durmaktadır. Benzer şekilde Odacı ve Kalkan (2010) da problemlerli internet kullanımı ile yalnızlık, iletişim kaygısı, popüler olamama kaygısı gibi psikolojik göstergeler arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu üzerinde durmaktadır. Bu bağlamda, gelecek nesilleri yetiştirecek olan öğretmen adaylarımızın, akademik başarıları, entelektüel ve sosyal gelişimleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı olumsuz etkiler bırakabilecek ve problemlerli internet kullanımı veya internet bağımlılığı kapsamında değerlendirilen sosyal ağ bağımlılığının ve bu bağımlılığın zemin hazırladığı düşünülen yalnızlık ve etkileşim kaygısı gibi faktörleri irdeleyen çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Sosyal ağ bağımlılığı, bireyin sosyal ağ sitelerinde mesajlaşma, çevrimiçi oyunlar ve diğer etkileşim faaliyetleri sebebiyle çok uzun süre İnternete bağlı kalmasından dolayı problemlerli internet kullanımı, internet bağımlılığı veya teknoloji bağımlılığı sınıfına dahil edilmektedir (Das ve Sahoo, 2011; Karaiskos, Tzavellas, Balta ve Paparrigopoulos, 2010). Öte yandan Kuss ve Griffiths (2011a),

Young'un (1999) internet bağımlılığını; bilgisayar bağımlılığı, bilgi yükleme bağımlılığı (internette sörf yapma bağımlılığı), internet zorlama bağımlılığı (kumar oynama, alışveriş bağımlılığı), sanal cinsellik bağımlılığı ve sanal ilişki bağımlılığı sınıflandırmasından yola çıkarak, sosyal ağ bağımlılığını sanal ilişki bağımlılığı kategorisinde incelenmesi gerektiğini belirtmektedir.

California Üniversitesi'nde klinik psikolog Dr. Joanna Lipari, sosyal ağ sitesi (Facebook) bağımlılık göstergelerinin şu beş önemli ipucunda saklı olduğunu belirtmektedir. Bunlar ("Are you suffering", 2010):

- Sosyal ağ sitesi kullanımından dolayı uykusuzluk çekmek ve günlük aktiviteleri yerine getirememek.
- Sosyal ağ sitesinde bir saatten fazla zaman harcamak.
- Eski ilişkileri saplantılı hale getirmek, onların profillerini sık sık ziyaret etmek ve bu durumun mevcut ilişki durumuna zarar vermeye başlaması.
- İşleri aksatma eğilimi göstermek ve mesai saatlerinde sosyal ağ sitesi kullanmak.
- Sosyal ağ sitesi kullanmadan geçirilen günün stres ve kaygı yaratması.

Alanyazında, sosyal ağ bağımlılığı riski taşıyan grubu 16-24 yaşları arasındaki en fazla İnternet erişiminde bulunan (TÜİK, 2012) ergen ve üniversite öğrencilerinin oluşturduğu belirtilmektedir (Chou, Condrón ve Belland, 2005; Öztürk, Odabaşoğlu, Eraslan, Genç ve Kalyoncu, 2007). Bir yandan derslerinde ve ders dışı aktivitelerinde kolaylıkla İnternete erişebilen (Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan, 2007; Kim ve Davis, 2009) üniversite öğrencisi, diğer yandan da psikolojik sosyal ve çevresel zorluklarla mücadele etmek durumunda kalmakta ve dolayısıyla stres, depresyon ve sosyal kaygı gibi sorunlarla baş etmek durumunda da kalmaktadır (Sübaşı, 2007). Bu zorluklardan uzaklaşmak isteyen öğrenci, kendini daha rahat hissettiği (Joinson, 2001), sıkıntılarının çözümü olarak gördüğü, kendini daha rahat ifade edebildiği, daha keyifli vakit geçirdiği ve yeni kişilerle tanışabildiği (Hew, 2011) internet ortamları ve beraberinde gelen teknoloji ve araçlara sarılabilmektedir (Morahan-Martin ve Schumacher, 2003; Shepherd ve Edelman 2005). Bu durum da üniversite öğrencisinin farkında olmadan problemleri internet kullanıcılarına dönüşmesine yol açabilmektedir (Kim ve Davis, 2009; Koç, 2011; Şahin, Balta ve Ercan, 2010).

1.1. Etkileşim Kaygısı, Yalnızlık ve Sosyal Ağ Bağımlılığı

Toplumsal bir varlık olan insanın diğer bireylerle iletişim kurması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Schlenker ve Leary (1982), iletişim kurma gerekliliğinde olan bireyin, bir kişi veya bir grup üzerinde

izlenim bırakma konusunda istekli fakat bırakacağı izlenimle ilgili kendinden kuşku duyuyorsa bireyde sosyal kaygının oluştuğunu belirtmektedir. Sosyal kaygı olarak da bilinen etkileşim kaygısı, American Psychiatric Association (2000)'a göre bireyin tanımadığı kişilerle iletişim kurma gerekliliğinde ortaya çıkan sürekli korku olarak tanımlanmaktadır. Kaygı, depresyon ve bireyin iletişimini etkileyen rahatsızlık verici duygular etkileşim kaygısının belirtileri arasında yer almaktadır (Pierce, 2009). Ceyhan (2010), günlük hayata olumsuz etkileri olan etkileşim kaygısı, bireyin fiziksel, psikolojik özellikleri veya karakteri ile ilgili olabileceği gibi iş ya da eğitim gibi yeni bir ortama girme gerekliliğinin ortaya çıkması ve bu nedenle alışılmış olunan ortandan, aileden uzak kalınmasından kaynaklanabileceğini belirtmektedir.

İnternetin ve çevrimiçi iletişim araçlarının kullanımındaki artış kültürel ve sosyal yapıda değişimleri beraberinde getirerek modern bireyin sağlıklı sosyal ilişkiler ve yakınlıklar kurmaktan uzak, sosyal sapsmalar yaşayan ve yalnız bireyler haline gelmesine yol açmaktadır (Erdoğan, 2008; Yıldız ve Bölükbaş, 2005). Peplau ve Perlman (1982)'a göre yalnızlık, bireyin var olan sosyal ilişki ile olmasını istediği sosyal ilişki arasındaki farklılığı algılaması sonucunda ortaya çıkan olumsuz durum olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan Weiss (1973) yalnızlığı, kişinin ihtiyaç duyduğu sosyal ilişkilerin olmaması veya değişik sosyal ilişkileri bulunmasına rağmen, bu ilişkilerde yakınlığın içtenliğinin bulunmaması hali olarak tanımlanmaktadır.

Alanyazın araştırmaları, internetin ve çevrimiçi ortamların bireyin bilişsel iyi oluş hali üzerinde olumsuz etkileri olduğu üzerinde durmakta ve sosyal ağ siteleri ile ilgili bağımlılık eğilimi, bağımlılık ve problemlili kullanımına ilişkin çalışmaların sayısı günden güne artış gösterdiğini belirtmektedir (Kuss ve Griffiths, 2012). Bu çalışmalardan biri olan ve Ryan ve Xenos (2011) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, 1324 Avustralyalı internet kullanıcısı arasından Facebook sosyal ağ sitesini kullanan ve kullanmayan kişiler olarak gruplandırılmış ve katılımcıların kişilik özellikleri sosyal ağ sitesi kullanım durumlarına göre karşılaştırılmıştır. Araştırmada, Facebook kullanıcılarının daha dışa dönük, narsistik kişilik özellikleri sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca Facebook kullanıcılarının daha az vicdani olma eğilimi gösterdikleri ve sosyal açıdan kendilerini daha az yalnız hissettikleri ortaya çıkmıştır.

Sheldon (2012) tarafından gerçekleştirilen bir başka araştırmada, Facebook kullanıcısı ile Facebook kullanıcısı olmayan bireyler karşılaştırılmıştır. Araştırmanın bulguları, Facebook kullanıcısı olmayan bireyin ortalama bir Facebook kullanıcısına göre daha utangaç ve daha yalnız ve sosyal açıdan daha pasif olduğunu göstermiştir. Öte yandan, Skues, Williams ve Wise (2012) tarafından gerçekleştirilen

bir diğer araştırmada ise, dışa dönük öğrencilerin Facebook sosyal ağ sitesinde daha fazla vakit geçirdikleri ve yalnızlık çeken bireylerin yalnızlıklarından kurtulabilmek amacıyla daha fazla arkadaş edindikleri ortaya çıkmıştır.

Avustralya'da 201 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen ve kişilik özellikleri ile bağımlılık eğilimi arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalarında Wilson ve diğerleri (2010), dışa dönük ve vicdan muhasebesi yapma eğiliminde olmayan öğrencilerin sosyal ağ sitelerini daha sık kullandıkları ve daha yüksek düzeyde bağımlılık eğilimi gösterdiklerini ortaya çıkarmışlardır.

Pelling ve White (2009) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada ise, 17-24 yaş arası bireylerin kendilik kimliği ve aidiyet duyguları ile bağımlılıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçları, bireylerin kendilik kimliği ve aidiyet duygularının sosyal ağ sitesi bağımlılığını yordayan değişkenler olduğu ve bu bireylerin günde en az dört defa ve yüksek düzeyde sosyal ağ sitesi kullandıklarını göstermiştir.

Çin sosyal ağ sitelerini kullanan öğrencilerin algıladıkları doyum, yalnızlık ve bireylerin bu sitelere olan bağımlılığını incelediği çalışmasında Wang (2009), yalnızlığın sosyal ağ sitesi bağımlılığını yordayan bir değişken olduğunu ortaya çıkarmıştır. Aynı çalışmada ayrıca, sosyal ağ sitesi bağımlılığı belirtisi gösteren öğrencilerin sosyal ağ sitelerini daha uzun süre kullanan ve daha sık ziyaret eden genç kız öğrenciler olduğu ortaya çıkmıştır. Çin'deki öğrencilerin yoğun İnternet kullanıcısı oldukları ve %34 oranında sosyal ağ sitesi bağımlısı oldukları da araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuçtur.

Lightspeed Research tarafından gerçekleştirilen ve 18 ile 34 yaşları arasındaki bayan sosyal ağ sitesi kullanıcılarının katıldığı diğer bir çalışmada ise katılımcıların %34'ünün sabah uyanır uyanmaz diğer ihtiyaçlarından önce sosyal ağ sitelerini açtıkları ve katılımcıların %39'unun da kendilerini Facebook bağımlısı olarak tanımladıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca katılımcıların %49'u, erkek arkadaşlarının hesaplarını illegal yollarla ele geçirmenin ve kontrol etmenin normal bir davranış olduğunu belirtmiştir (Abhijit, 2011).

2. Amaç

Alan yazın araştırmaları, sosyal ağ sitelerinin kullanımındaki hızlı artışın, bu ortamın kullanıcılarının psikolojilerine ve kişilik özelliklerine olan doğrudan ve dolaylı etkilerinin tespit edilmesini daha da önemli hale getirdiğini belirtmektedir (Kuss ve Griffiths, 2011a; Kuss ve Griffiths, 2011b; Seldon, 2012; Wan, 2009; Wilson, Fornasier ve White, 2010). Öte yandan ilgili alan yazın araştırmaları,

sosyal ağ kullanımının kültürden kültüre değişiklik gösterdiği üzerinde durmakta ve sosyal ağ kullanımı veya bu ağa ilişkin bağımlılık sorunlarının belirlenmesinde farklı kültürleri inceleyen çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu dile getirmektedir (Ji vd., 2010; Kuss ve Griffiths, 2011a). Bu nedenle, sosyal ağ sitesi bağımlılığı ile ilgili ülkemizde gerçekleştirilen az sayıdaki araştırma (Berigel, Kokoç ve Karal, 2012; Çam ve İşbulan, 2012) incelenmiş fakat sosyal ağ bağımlılığın öğretmen adaylarının etkileşim kaygısı ve yalnızlık ile olan ilişkisini inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda, araştırmanın temel amacı gelecek nesilleri yetiştirecek olan öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi bağımlılığı düzeyleri ile demografik değişkenler, etkileşim kaygısı ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi saptamaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

a. Öğretmen adaylarının, sosyal ağ sitesi bağımlılık düzeylerinde cinsiyet, sınıf, sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı değişkenleri açısından anlamlı bir fark var mıdır?

b. Öğretmen adaylarının, sosyal ağ sitesi bağımlılık düzeyleri ile etkileşim kaygısı ve yalnızlık düzeyleri arasında ilişki anlamlı mıdır?

3. Yöntem

Bu araştırma, betimsel bir araştırma olup ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Karasar (2005, s.81)'a göre ilişkisel tarama modelinde; iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında var olan değişim ve/veya bu değişimin derecesini belirlemek amaçlanır. Tarama yolu ile bulunan ilişkiler bir neden sonuç ilişkisinden ziyade bir değişkendeki durumun bilinmesi halinde bunun diğer değişkenin kestirilmesini sağlaması bağlamında yorumlanır. Bu doğrultuda araştırmada, sosyal ağ sitesi bağımlılığı ile etkileşim kaygısı ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki Korelasyon türü ilişkisel tarama modeli kullanılarak çözümlenmeye çalışılmıştır. Cinsiyet, sınıf, haftalık sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı ile sosyal ağ sitesi bağımlılığı arasında farklılaşma olup olmadığını belirlemek amacıyla karşılaştırma türü ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini 2012–2013 öğretim yılı güz döneminde, Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 3750 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma örneklemini oluşturulurken çok aşamalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklemin seçiminde öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyine ve cinsiyete göre iki aşamalı tabakalama yapılmıştır. Tabakalı örnekleme yöntemi, evrendeki alt grupların örnekleme temsil edilmesini güvence altına alırken, aynı zamanda maliyeti de düşürme olanağı sağlamaktadır (Balci, 2004, s.85). İlk olarak evren öğrenim görülen sınıf

düzeyine göre dört tabakaya ayrılmış ve ikinci tabakalama ise öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre oluşturulmuştur. Araştırmada örneklem büyüklüğünü belirlemek üzere, Cochran'ın (1962; Akt: Balcı, 2004, s.95) tabakalı örneklemede yaygın olarak kullanılan formülünden yararlanılmış ve örneklem büyüklüğü 349 olarak bulunmuştur. Araştırmada, tabakaların örneklem genişliği ise $nh=Nh/Nx_n$ formülünden yararlanılarak hesaplanmıştır (Balcı, 2004, s.95). Bu doğrultuda araştırmaya, sosyal ağ sitesi kullanıcısı olan; birinci sınıfta öğrenim gören 68'i kadın, 33'ü erkek 101 öğretmen adayı, ikinci sınıfta öğrenim gören 62'si kadın, 34'ü erkek 96 öğretmen adayı, üçüncü sınıfta öğrenim gören 63'ü kadın, 28'i erkek 91 öğretmen adayı ve dördüncü sınıfta öğrenim gören 41'i kadın ve 20'si erkek 61 öğretmen adayı katılmıştır. Örnekleme oluşturan öğretmen adaylarının tabakalara göre dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. *Araştırmanın evreni ve örnekleminde yer alan öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ve cinsiyetlerine göre dağılımı*

Sınıf	Cinsiyet						Toplam		
	Kadın		Erkek			Nb	%	nb	
	Nb	%	nb	Nb	%				
1.Sınıf	721	67	68	363	33	33	1084	28,7	101
2.Sınıf	673	65	62	355	35	34	1028	27,2	96
3.Sınıf	675	69	63	309	31	28	984	26,0	91
4.Sınıf	435	67	41	219	33	20	654	17,3	61
Toplam	2504	67	234	1246	33	115	3750	100	349

Eğitim fakültesinde öğrenim gören 3750 öğretmen adayı arasından araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 234'ü (%67) kadın ve 115'i (%33) erkektir. Öğretmen adaylarının; 101'i birinci sınıfta (%29), 96'sı ikinci sınıfta (%28), 91'i üçüncü sınıfta (%26) ve 61'i de dördüncü sınıfta (%17) öğrenim görmektedir. Öğretmen adaylarının 110'u (%31.50) İnternette geçirdikleri zamanlarının az bir kısmını sosyal ağ sitesi kullanmaya ayırırken, 99'u (%28.40) İnternette geçirdikleri zamanlarının hemen hemen yarısını sosyal ağ sitesi kullanmamaktadır. 79 öğretmen adayı (%22.60) ise internette geçirdikleri zamanlarının yarısından fazlasını sosyal ağ sitesi kullanmaya ayırırken, 61 öğretmen adayı ile (%17.50) internete bağlı kaldıkları zamanlarının tamamını sosyal ağ sitesi kullanmaya ayırdıklarını belirtmiştir. 92 öğretmen adayı (%26.40) haftada 10 veya daha az saat sosyal ağ sitesi kullanırken, haftada 10 ila 20 saat arasında sosyal ağ sitesi kullanan 94 öğretmen adayı (%26.90) olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 62'si (%17.80) haftada 21 ila 30 saat sosyal ağ sitesi kullanırken, haftada 31 ila 38 saat arasında sosyal ağ sitesi kullanan 45 (%12.90) öğretmen adayı olduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan 56 öğretmen adayı (%16) ise haftada 39 saat ve üzeri sosyal ağ sitesi kullandıklarını belirtmiştir.

3.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler araştırmacı tarafından, 2012–2013 öğretim yılı güz dönemi final sınavı öncesinde toplanmıştır. Öğretmen adaylarına öncelikle araştırma konusu ve veri toplama araçları hakkında bilgi verilmiş, ardından araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu hatırlatılarak öğretmen adaylarının ölçekleri yanıtlamaları sağlanmıştır. Ölçekler yaklaşık 25 dakikalık sürede yanıtlanmıştır. Analiz öncesinde verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, Kolmogorov-Smirnov Testi gerçekleştirilmiş ve test sonucunun değişkenler için $p < 0.05$ olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Normal dağılım göstermediği tespit edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla, betimsel istatistikler, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testlerinden yararlanılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla, Spearman Brown Sıra Farkları korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Facebook Bağımlılık Ölçeği: Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi bağımlılıklarını belirlemek amacıyla, Çam ve İşbulan (2012) tarafından geliştirilen, Facebook Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek tek faktörden oluşmakta ve bu tek faktör toplam varyansın %40.93'ünü açıklamaktadır. Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach's Alfa katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Ölçek, 19 maddeden oluşmakta olup, altılı (Hiçbir Zaman, Nadiren, Ara sıra, Sıklıkla, Çoğu zaman, Her zaman) skala üzerinden yanıtlanmaktadır. Ölçeğin puanlanması, hiçbir zaman=1 ve her zaman=6 şeklindedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 19, en yüksek puan ise 114'tür. Ölçekten alınan puanın yüksekliği bireyin Facebook bağımlısı olduğunu göstermektedir (Çam ve İşbulan, 2012).

Bu araştırma kapsamında, Çam ve İşbulan (2012) tarafından geliştirilen ölçeğin maddelerindeki "Facebook" ifadesi yerine "sosyal ağ sitesi" ifadesi yazılmış ve ölçek araştırmada bu hali ile kullanılmıştır. Bu ifade değişikliği nedeniyle araştırma kapsamında kullanılan ölçeğin yapı geçerliliği Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) ile güvenilirliği ise iç tutarlık katsayısı ile araştırma öncesinde tekrar incelenmiştir. Ayrıca düzeltilmiş madde toplam korelasyonları da hesaplanmıştır. Değişen ölçeğin analiz çalışmalarına, aynı üniversitede öğrenim gören, araştırma örnekleme ile benzer özellikler taşıyan ve bu araştırmaya örnekleme dahil olmayan 146'sı kadın 72'si erkek 218 sosyal ağ sitesi kullanıcısı öğretmen adayı katılmıştır. Sonuçlar, yeni ölçeğin özgün ölçek ile benzerlik gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Elde edilen bulgular, "Facebook" ifadesi "sosyal ağ sitesi" olarak değiştirilen yeni ölçeğin de tek faktör altında toplandığını ($\chi^2=246.0$, $sd=152$, $\chi^2/sd=1.62$, NNFI=.91, CFI=.92, RMR=.064, GFI=.92 ve AGFI=.91) ve ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach's Alfa iç tutarlık

katsayısının .89 olduğunu ortaya çıkarmıştır. Maddelerin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının ise .55 ile .63 arasında değiştiği görülmüştür. Yeni ölçeğin analizine ilişkin elde edilen bu bulgular, ölçeğin faktör yapısının doğrulandığını, güvenirlik katsayısının da özgün çalışmaya yakın olduğunu göstermektedir.

Etkileşim Kaygısı Ölçeği: Öğrencilerin etkileşim kaygı düzeylerinin belirlemek amacıyla, Sübaşı (2003) tarafından geliştirilen, Etkileşim Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek tek faktörden oluşmaktadır ve bu tek faktör toplam varyansın %35.81'ini açıklamaktadır. Maddelerin faktör yükleri .33 ile .68 arasında değişmektedir. Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach's Alfa katsayısı .90 olarak; test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise .95 olarak bulunmuştur. Ölçek, 21 maddeden oluşmakta olup beşli (Hiç yansıtıyor, Çok az yansıtıyor, Kısmen yansıtıyor, Çok yansıtıyor, Tamamen yansıtıyor) skala üzerinden yanıtlanmaktadır. Ölçeğin puanlanması, hiç yansıtıyor=1, tamamen yansıtıyor=5 şeklindedir. Ölçekteki dört madde olumlu anlam taşıdığından ters çevrilerle puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 21, en yüksek puan ise 105'tir. Ölçekten alınan puanın yüksekliği bireyin kendisini etkileşimde kaygılı olarak algıladığı biçiminde değerlendirilmektedir (Sübaşı, 2003).

UCLA-Yalnızlık Ölçeği III: Bireyin algıladığı yalnızlık düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilmiş olan ölçek, 20 maddeden oluşmakta olup dördü (Hiçbir zaman, Nadiren, Bazen, Her zaman) skala üzerinden yanıtlanmaktadır. Ölçeğin puanlanması, hiçbir zaman=1, her zaman=4 şeklindedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 80'dir. Ölçekten alınan puanın yüksekliği, yalnızlığın daha yoğun yaşandığını göstermektedir. Ölçeğin ülkemizdeki geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları Durak ve Şenol-Durak (2010) tarafından yapılmıştır. Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

Kişisel Bilgiler Formu: Araştırmada, çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarına ait demografik bilgilerin elde edilebilmesi için kişisel bilgiler formu kullanılmıştır.

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Gerçekleştirilen bu çalışma bazı sınırlılıklara sahiptir. Çalışmanın temel sınırlılığı bütün çözümlerinin tek bir veri grubu üzerinden yapılmış olmasıdır. Dolayısıyla bu çalışmada elde edilen bulguların diğer üniversitelerin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından elde edilen bulgularla karşılıklı değerlendirilerek doğrulanması gereklidir. Mevcut çalışmada nicel

araştırma yöntemleri kullanılarak elde edilen bulgular, nitel yöntemlerle elde edilen araştırma sonuçları ile de desteklenmelidir.

4. Bulgular

Sosyal ağ sitesi bağımlılığı, etkileşim kaygısı ve yalnızlık düzeylerine ilişkin elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi bağımlılığına ilişkin ortalamasının ($\bar{X}=49.17$) orta düzeyin altında olduğunu, etkileşim kaygısı ölçeğinden elde edilen puan ortalamaları ($\bar{X}=56.58$) ile yalnızlık ölçeğinden elde edilen puan ortalamalarının ($\bar{X}=52.42$) orta düzeyin üzerinde olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. *Sosyal ağ sitesi bağımlılığı, etkileşim kaygısı ve yalnızlık düzeylerinin betimsel istatistikleri*

Ölçekler	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>
Sosyal ağ sitesi bağımlılığı	349	49.17	18.92
Etkileşim kaygısı	349	56.58	16.34
Yalnızlık (UCLA III)	349	52.42	14.23

Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi bağımlılık düzeyleri, etkileşim kaygısı düzeyleri ve yalnızlık düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Tablo 3’te sunulan bulgulara göre, cinsiyet değişkeni bağlamında her üç ölçekten elde edilen puanlar arasında anlamlı fark olduğu ($U_1=11734.50$, $p<.05$; $U_2=11691.50$, $p<.05$; $U_3=11511.00$, $p<.05$) görülmektedir. Başka bir deyişle, erkek öğretmen adaylarının her üç ölçek puan ortalamalarının da kadın öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 3. *Cinsiyet değişkeninin sosyal ağ sitesi bağımlılığı, etkileşim kaygısı ve yalnızlık düzeylerine göre U-testi sonucu*

Ölçekler	<i>Cinsiyet</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>Sıra Toplamı</i>	<i>U</i>	<i>p</i>
Sosyal ağ sitesi bağımlılığı	Kadın	233	167.36	38995.50	11734.50	.045
	Erkek	116	190.34	22079.50		
Etkileşim kaygısı	Kadın	233	167.18	38952.50	11691.50	.040
	Erkek	116	190.71	22122.50		
Yalnızlık (UCLA III)	Kadın	233	166.40	38772.00	11511.00	.024
	Erkek	116	192.27	22303.00		

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ile sosyal ağ sitesi bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişki, Kruskal Wallis H testi ile incelenmiştir. Tablo 4’te sunulan bulgulara göre, sınıf düzeyi değişkeni bağlamında sosyal ağ sitesi bağımlılığı düzeyi puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir ($\chi^2(sd=3, n=349)=15.80$, $p<.05$). Gruplar arasında gözlenen farkın

kaynağını belirlemek amacıyla grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi bağımlılık düzeylerinin, diğer sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarından daha fazla olduğu bulunmuştur. Öte yandan, sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı ile öğrenim görülen sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($\chi^2(sd=3, n=349)=8.53, p<.05$). Ortaya çıkan farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ikili Mann Whitney U testi sonuçları ($U_{4_1}=2239.50, p<.05; U_{4_2}=1853.00, p<.05; U_{4_3}=2051.00, p<.05$), dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi kullanım sıklığının, diğer sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarından daha fazla olduğu bulunmuştur.

Tablo 4. *Sınıf değişkeninin sosyal ağ sitesi bağımlılığı düzeyine göre Kruskal Wallis testi sonucu*

Sınıf	<i>n</i>	Sıra Ortalaması	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	Anlamlı Fark
1. Sınıf (A)	101	173.76	3	15.80	.001	D-A, D-B, D-C
2. Sınıf (B)	96	153.57				
3. Sınıf (C)	91	169.94				
4. Sınıf (D)	61	218.29				

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi bağımlılık düzeylerinin, haftalık sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı değişkenine göre incelenmesi amacıyla Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları, sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı değişkeni ile sosyal ağ sitesi bağımlılık puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir ($\chi^2(sd=4, n=349)=27.86, p<.05$). Bu bulgu, haftalık sosyal ağ sitesi kullanım süresindeki artışın, sosyal ağ sitesi bağımlısı olmada etkili olabileceğini göstermektedir. Gruplar arasında gözlenen farkın kaynağını belirlemek amacıyla, grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testleri uygulanmıştır ($U_{5_1}=1418.00, p<.05; U_{5_2}=1485.50, p<.05; U_{5_3}=1057.00, p<.05; U_{5_4}=797.00, p<.05$). Testler sonucunda, sosyal ağ sitesi bağımlılığının haftada 39 saat ve üstü sosyal ağ sitesi kullanan öğretmen adaylarının en yüksek oranda olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, haftada 39 saat ve daha fazla sosyal ağ sitesi kullanımının, sosyal ağ sitesi bağımlısı olma olasılığını arttırdığını işaret etmektedir. Elde edilen bulgular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. *Sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı değişkeninin sosyal ağ sitesi bağımlılığı düzeylerine göre Kruskal Wallis H testi sonucu*

Sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı	<i>n</i>	Sıra ortalaması	<i>sd</i>	χ^2	<i>p</i>	Anlamlı fark
10 saat veya daha az (A)	92	155.91	4	27.86	.000	E-D, E-C, E-B, E-A
10-20 saat (B)	94	155.02				
21-30 saat (C)	62	176.92				
31-38 saat (D)	45	176.53				
39 saat üstü (E)	56	236.54				

Öğretmen adaylarının yalnızlık düzeylerinin, haftalık sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı değişkenine göre incelenmesi amacıyla Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Tablo 6'da, sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı değişkeni ile yalnızlık puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu görülmektedir ($\chi^2(sd=4, n=349)=20.27, p<.05$). Bu bulgu, haftalık sosyal ağ sitesi kullanım süresindeki artışın, yalnızlık düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Gruplar arasında gözlenen farkın kaynağını belirlemek amacıyla, grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testleri uygulanmıştır ($U_{5_1}=1662.50, p<.05$; $U_{5_2}=1559.50, p<.05$; $U_{5_3}=1243.50, p<.05$; $U_{5_4}=805.50, p<.05$). Testler sonucunda, haftada 39 saat ve üstü sosyal ağ sitesi kullanan öğretmen adaylarının, yalnızlık puanlarının en yüksek oranda olduğu ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu bulgu, haftada 39 saat ve daha fazla sosyal ağ sitesi kullanan öğretmen adaylarının yalnızlık düzeylerinin diğer öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu ya da yalnızlık düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini daha sık kullandıklarını işaret etmektedir.

Tablo 6. *Sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı değişkeninin yalnızlık düzeylerine göre Kruskal Wallis H testi sonucu*

Sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı fark
10 saat veya daha az (A)	92	164.45	4	20.27	.000	E-D, E-C, E-B, E-A
10-20 saat (B)	94	154.89				
21-30 saat (C)	62	179.77				
31-38 saat (D)	45	166.83				
39 saat üstü (E)	56	227.38				

Sosyal ağ sitesi bağımlılığı, etkileşim kaygısı ve yalnızlık değişkenleri arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 7'de gösterilmektedir. Tablo 7 incelendiğinde, sosyal ağ sitesi bağımlılığı ile etkileşim kaygısı arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=.706, p<.01$). Bu bulguya göre, etkileşim kaygısındaki artışın sosyal ağ sitesi bağımlılığını arttırdığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı ($r^2=.49$) dikkate alındığında sosyal ağ sitesi bağımlılığındaki toplam varyansın %49'unun etkileşim kaygısından kaynaklandığı söylenebilir. Öte yandan, yalnızlık düzeyi ile sosyal ağ sitesi bağımlılığı arasında ise orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=.418, p<.05$). Determinasyon katsayısı ($r^2=.17$) dikkate alındığında sosyal ağ sitesi bağımlılığındaki toplam varyansın %17'sinin yalnızlıktan kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 7. *Ölçekler arası korelasyon katsayıları*

Ölçekler	Sosyal ağ sitesi bağımlılığı	Etkileşim kaygısı	Yalnızlık
Sosyal ağ sitesi bağımlılığı	-	.706**	.418**
Etkileşim kaygısı	.706**	-	.324**
Yalnızlık (UCLA III)	.418**	.324**	-

**p<.01

5. Tartışma

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi bağımlılığı, etkileşim kaygısı ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin, çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi bağımlılığına ilişkin ortalamalarının orta düzeyin altında olduğunu, etkileşim kaygısı ve yalnızlık düzeyine ilişkin ortalamalarının ise orta düzeyin üzerinde olduğunu göstermiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi bağımlılık düzeyleri ile etkileşim kaygısı düzeyleri arasında yüksek düzeyde, yalnızlık düzeyleri ile sosyal ağ sitesi bağımlılığı düzeyleri arasında ise orta düzeyde bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Alan yazında araştırmanın bu bulguları ile örtüşen araştırma sonuçlarına rastlamak mümkündür (Russell, Randall, Brian ve Crystal, 2013; Sheldon, 2008; Şahin vd., 2012; Wan, 2009). Sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı değişkeni ile yalnızlık düzeyi arasında ortaya çıkan orta düzeydeki ilişki, alanyazında yer alan bazı araştırmaların sonuçlarıyla paralellik gösterirken (Echeburua ve de Corral, 2010; Pelling ve White, 2010;; Wilson vd., 2010; Zhou, 2010), diğer bazı araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermemektedir (Deters ve Mehl, 2012; Lou, Yan, Nickerson ve McMorris, 2012). Başka bir deyişle bu bulgu, yalnızlık düzeyi yüksek bireylerin sosyal ağ sitelerini daha yoğun olarak kullandıklarını (Tracii ve Sophia, 2011) ve bu yoğun kullanımın birey üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini işaret etmektedir. Alanyazın araştırmaları, kendini yalnız hisseden bireylerin çevrimiçi ortamları tercih etmelerinin altında yatan sebebin, bu bireylerin bu ortamlarda sanal arkadaşlıklar aracılığı ile diğer bireylerle etkileşim kurabildikleri ve yalnızlıklarına çare bulabilmelerinden kaynaklanabileceği üzerinde durmaktadır (Ando ve Sakamoto, 2008; Saunders ve Chester, 2008; Sheldon, 2008; Ryan ve Xenos, 2011). Öte yandan Ceyhan (2010), sanal arkadaşlık ve ilişkilerin, etkileşim kaygısı taşıyan bireylerin bu kaygılarını ortadan kaldırdığını, bireyin fiziksel görünüşü veya karakterleri ile ilgili olası endişelerini de bertaraf etmesine yardımcı olabildiğini belirtmektedir. Benzer şekilde Sheeks ve Birchmeier (2007) ve Tracii ve Sophia (2011), tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda çevrimiçi iletişim ortamının yüz yüze etkileşim ve iletişime geçmede bireyin yaşadığı kaygı ve endişeyi azaltması sebebiyle, etkileşim kaygısı ya da başka bir deyişle sosyal kaygı yaşayan bireylerin çevrimiçi iletişim ortamlarını daha yüksek oranda kullanma eğilimi içinde oldukları (Bonetti, Campbell ve Gilmore, 2010; Caplan, 2003; Ebeling-Witte, Frank ve Lester, 2007) belirtilmektedir. Bu bağlamda, çevrimiçi ortamların ve dolayısıyla sosyal ağların, özellikle etkileşim kaygısı çeken ve/veya yalnız bireylerin kendilerini daha rahat ifade edebilmelerine ve yeni arkadaşlıklar kurarak yalnızlıklarını giderebilmelerine olanak sağlamasının bu ortamların daha fazla ve sık kullanılmasına yol açtığı şeklinde yorumlanabilir. Araştırma bulguları ile alanyazın arasındaki farklılığın ortaya çıkmasında kültürel etkenlerin ve örneklem farklılığının etkili olabileceği düşünülmektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgunun daha sağlıklı olarak değerlendirilebilmesi amacıyla, farklı demografik özellikler

sergileyen gruplar üzerinde sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı ile sosyal ağ sitesi bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Öğretmen adaylarının, sosyal ağ sitesi bağımlılık düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark olduğu bulgusu araştırmada elde edilen bir diğer bulgudur. Alanyazın incelendiğinde, erkeklerin sosyal ağ sitesi bağımlılıklarının kadınlara oranla daha fazla olduğunu belirten araştırma sonuçlarına ulaşmak mümkündür (Çam ve İşbulan, 2012). Öte yandan, bazı alan yazın araştırmaları ise kadınların erkeklere oranla sosyal ağ sitesi bağımlılıklarının daha fazla olduğunu belirtmektedir (Wan, 2009; PRLog, 2012). Alanyazın ile ortaya çıkan benzerlik veya farkın Türk toplumunun erkeklerin hakimiyetinde, ataerkil toplum oluşu ve kadınların cinsiyetin sosyalleşmesi teorisine uygun olarak, kurallara erkeklere kıyasla daha fazla uyma eğilimi göstermesinden (Akbulut ve Eristi, 2011) kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ataerkil toplum olmanın bir sonucu olarak, erkeklerin kadınlara oranla internet kafelere daha rahat gidebilmeleri, bu ortamlarda sosyal ağlar üzerinde daha fazla vakit geçirebilme olanaklarına sahip olmalarının, bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olabileceğine inanılmaktadır. Bu bağlamda, farklı gruplar üzerinde, kadınların ve erkeklerin sosyal ağ bağımlılıklarını etkileyen etmenleri inceleyen araştırmaların yapılmasının alana katkısının olacağına inanılmaktadır.

Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu, öğretmen adaylarının haftalık sosyal ağ sitesi kullanım sıklığı değişkeni ile sosyal ağ sitesi bağımlılığı arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Başka bir deyişle, haftada 39 veya daha fazla saat sosyal ağ sitesi kullanan öğretmen adaylarının, sosyal ağ sitelerini daha az süre kullanan öğretmen adaylarına kıyasla daha fazla bağımlılık eğilimi gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bu bulgu alan yazın araştırmaları ile de desteklenmektedir (Berigel, Kokoç ve Karal, 2012). Öte yandan internet kullanım sıklığındaki artışın, internetin daha problemlili kullanımına yol açtığı (Acier ve Kern, 2010; Çuhadar, 2012; Kim ve Davis, 2009; Mazhari, 2012; Odacı ve Kalkan, 2010; Young, 1996) da göz önüne alındığında, problemlili internet kullanımı kapsamında değerlendirilen sosyal ağ sitesi bağımlılığının da benzer özellikler taşıyabileceği düşünülmektedir. Araştırmada elde edilen bu bulgunun farklı çalışmalar ile doğrulanmasına ihtiyaç vardır.

Öğrenim görülen sınıf değişkeni ile sosyal ağ sitesi bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulgusu, araştırmada elde edilen bir diğer bulgudur. Alanyazında sınıf değişkeni ile sosyal ağ sitesi bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırma sonuçları ile bu çalışmanın bulguları arasında benzerliklere rastlamak mümkündür (Çam ve İşbulan, 2012). Bu araştırmanın bir diğer

bulgusu, son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerini diğer öğretmen gruplarına kıyasla daha sık kullandıklarını göstermiştir. Öte yandan, Berigel, Kokoç ve Karal (2012)'in sosyal ağ sitesi kullanım sıklığındaki artışın bağımlılık üzerinde pozitif etkisinin olduğunu belirten çalışması, bu araştırmanın sınıf değişkeni ile sosyal ağ sitesi bağımlılığı puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu belirten bulgusunu destekler niteliktedir. Sınıf değişkeni ile sosyal ağ sitesi bağımlılığı arasındaki farkın anlamlı olduğu bulgusu, son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının müfredatında yer alan derslerin, diğer sınıflara kıyasla daha çok araştırmaya ve/veya uygulamaya dayalı, proje tabanlı dersler olması sebebiyle son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının, araştırma amaçlı olarak çevrimiçi ortamları, daha sık ve daha uzun süre kullanmalarının da etkisinin olabileceğini işaret etmektedir. Ortaya çıkan bu bulgunun daha sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için ilgili değişkeninin bağımlılık ile ilişkisinin ortaya çıkaracak çalışmalara ihtiyaç vardır.

6. Sonuç ve Öneriler

Öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi bağımlılığı ile etkileşim kaygısı ve/veya yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkisinin incelendiği bu çalışmada sonuç olarak, sosyal ağ sitesi bağımlılığı ile etkileşim kaygısı ve/veya yalnızlık kavramları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan, haftada 39 ve daha fazla süre ile sosyal ağ sitesi kullanan bireylerin sosyal ağ sitesi bağımlılık düzeylerinin diğerlerine kıyasla daha yüksek olduğu ve dolayısıyla sosyal ağ sitelerinin kullanım sıklığındaki artışın da bu ortama yönelik bağımlılığı tetikleyebilecek bir etken olduğu da araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuçtur. Öte yandan, erkek öğretmen adaylarının sosyal ağ sitesi bağımlılık düzeylerinin kadın öğretmen adaylarına kıyasla daha yüksek olduğu araştırmanın bir diğer sonucudur. Araştırmada sınıf bazlı yapılan karşılaştırmada ise son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının diğer gruplarda yer alan öğretmen adaylarına kıyasla bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Hızla artan kullanıcı sayısı ve sunduğu pek çok farklı iletişim aracı ile popülerliği günden güne artmakta olan sosyal paylaşım siteleri, bireylere birbiriyle iletişim, etkileşim kurma imkanı sunmakta ve bu yönüyle bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olmaktadır. Öte yandan sosyal ağ siteleri, etkileşim kaygısı, yalnızlık ve benzeri sıkıntılar çeken bireylerin bu sıkıntılarında kurtulmalarına yardımcı olabilecek özelliklere de sahiptir (Lou vd., 2012; Rubin, 2002). Tüm bu yarar ve olumlu yanlarının yanı sıra, Davis (2001)'in de belirttiği gibi, çevrimiçi ortamları kullanan bireyin hissettiği sosyal bağ ile destek duygusu ve bireyin çevrimiçi kalmaya yönelik motivasyonunun artmasından dolayı dış dünya ile olan bağlantısını bu ortam üzerinden kurma eğilimi içinde olması sebebiyle

farkında bile olmadan kişilerin bu ortamları problemlili kullanan, hatta bu ortamların bağımlıları haline gelmelerine sebep olabilir. Bu sebeple sosyal ağ sitesi kullanıcılarının, bu ortamların kendilerine getirdiği olumlu katkıların yanı sıra, kontrolsüz kullanımın doğurabileceği olumsuzlukların da bilincinde olması ve bu bilinçle hareket etmeleri gerekmektedir. Bu temelde, sosyal ağ sitelerinin kontrolsüz kullanımından kaynaklanabilecek sıkıntıların önüne geçilebilmesi için kullanıcıların bilinçlendirilmelerine yönelik çalışmalar yürütülmesi önerilebilir. Öte yandan, etkileşim kaygısı ve/veya yalnızlık çeken bireylere yardımcı olmak amacıyla üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri tarafından öğretmen adaylarının, sosyal becerilerini artırmaya ve etkileşim kaygılarını azaltmaya yönelik grupla psikolojik danışma çalışmaları önerilebilir. Artan internet kullanımı ile birlikte, çevrimiçi ortamlar aracılığı ile de verilir hale gelen psikolojik danışma hizmetlerinin (Savaş ve Hamamcı, 2010) yardımı ile etkileşim kaygısı içinde olan ve/veya yalnızlık çeken bireylere çevrimiçi ortamda psikolojik destek sağlanabilir. Araştırma kapsamında incelenmeyen diğer sosyo-demografik özellikler ve bilişsel süreçlerin sosyal ağ sitesi bağımlılığı ile olan ilişkisi nedir? Sosyal ağ sitesi bağımlılığı ile başa çıkabilmek için birey hangi davranışları sergilemeli veya hangi tedbirleri almalıdır? sorularına cevap arayan, nitel ve nicel araştırmalar yapılabilir.

7. Kaynaklar

Abhijit, N. (2011). *Facebook Addiction*. <http://www.buzzle.com/articles/facebook-addiction.html> web adresinden 21.05.2013, tarihinde erişilmiştir.

Acier, D., & Kern, L. (2010). Problematic Internet use: Perceptions of addiction counselors. *Computers & Education*, 56, 983-989.

Akbulut, Y., & Eristi, B. (2011). Cyberbullying and victimization among Turkish university students. *Australasian Journal of Educational Technology*, 7(27), 1155-1170.

American Psychiatric Association. (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders, text revision*. Washington, DC: American Psychiatric Association.

Are you suffering from (fad) Facebook addiction disorder. (2010, November 8). <http://www.fbdetox.com/2010/11/08/are-you-suffering-from-fad-facebook-addiction-disorder/> web adresinden 11.04.2013, tarihinde erişilmiştir.

Balcı, A. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Berigel, M., Kokoç, M., & Karal, H. (2012). Exploring pre-service teachers' level of social networking sites addictive tendencies. *Eurasian Journal of Educational Research [Eğitim Araştırmaları]*, 49/A, 215-228.

Bonetti, L., Campbell, M. A., & Gilmore, L. (2010). The relationship of loneliness and social anxiety with children's and adolescents' online communication. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13(3), 279-285. doi:10.1089=cyber.2009.0215

Caplan, S. E. (2003). Preference for online social interaction-A theory of problematic internet use and psychosocial well-being. *Communication Research*, 30(6), 625-648. doi:10.1177/0093650203257842.

Caplan, S. E. (2007). Relationship among loneliness, social anxiety, and problematic internet use. *CyberPsychology & Behavior*, 10, 239-242.

Chou, C., Condrón, L., & Belland, J. C. (2005). A review of the research on Internet addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363-388.

Ceyhan, E. (2010). Problemlü internet kullanım düzeyi üzerinde kimlik statüsünün, internet kullanım amacının ve cinsiyetin yordayıcılığı. [Predictiveness of identity status, main Internet use purposes and gender on university students' the problematic Internet use]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri [Educational Sciences: Theory & Practice]*, 10(3), 1323-1355.

Ceyhan, E., Ceyhan, A. A., & Gürçan, A. (2007). Problemlü internet kullanımı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. [The validity and reliability of the problematic Internet usage scale]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri-KUYEB Dergisi [Educational Sciences: Theory & Practice]*, 7(1), 387-416.

Çam, E., & İşbulan, O. (2012). A new addiction for teacher candidates: social networks. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 11(3), 14-19.

Çuhadar, C. (2012). Exploration of problematic Internet use and social interaction anxiety among Turkish pre-service teachers. *Computers & Education* 59, 173-181.

Das, B., & Sahoo, J. S. (2011). Social networking sites-A critical analysis of its impact on personal and social life. *International Journal of Business and Social Science* 2(14), 222-228.

Davis, R. A. (2001). A cognitive behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behavior*, 17, 187-195.

Deters, F. G., & Mehl, M. R. (2012). Does posting Facebook status updates increase or decrease loneliness? An online social networking experiment. *Social Psychological and Personality Science* 4(5), 579-586. doi:10.1177/1948550612469233

Durak, M., & Senol-Durak, E. (2010). Psychometric qualities of the UCLA Loneliness Scale-version 3 as applied in a Turkish culture. *Educational Gerontology*, 36(10), 988-1007. doi:10.1080/03601271003756628

Ebeling-Witte, S., Frank, M. L., & Lester, D. (2007). Shyness, internet use, and personality. *CyberPsychology and Behavior*, 10, 713-716.

Echeburua, E., & de Corral, P. (2010). Addiction to new technologies and to online social networking in young people: A new challenge. *Adicciones*, 22, 91-95.

Erdoğan, Y. (2008). Exploring the relationships among Internet usage, Internet attitudes and loneliness of Turkish adolescents. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 2(2).

Facebook (2013, Mayıs). Statistics. <http://www.facebook.com/press/info.php?statistics> web adresinden 21.05.2013, tarihinde erişilmiştir.

Hardie, E., & Tee, M. (2007). Excessive Internet use: The role of personality, loneliness and social support networks in Internet addiction. *Australian Journal of Emerging Technologies & Society* 2007(5), 34-47.

Hew, K. (2011). Students' and teachers' use of Facebook. *Computers in Human Behavior*, 27, 662-676.

Ji, Y. G., Hwangbo, H., Yi, J. S., Rau, P. L. P., Fang, X. W., & Ling, C. (2010). The influence of cultural differences on the use of social network services and the formation of social capital.

International Journal of Human Computer Interaction, 26(11-12), 1100-1121.
doi:10.1080/10447318.2010.516727

Joinson, A. (2001). Self-disclosure in computer-mediated communication: The role of self-awareness and visual anonymity. *European Journal of Social Psychology*, 31, 177-192.

İşbulan, O. (2011). Opinions of university graduates about social networks according to their personal characteristics. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10(2), 184-189.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler*, (15.Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.

Kabilan, M. K., Ahmad, N., & Abidin, M. J. Z. (2010). Facebook: An online environment for learning of English in institutions of higher education? *The Internet and Higher Education*, 13(4), 179-187.

Kim, H., & Davis, K. E. (2009). Toward a comprehensive theory of problematic Internet use: evaluating the role of self-esteem, anxiety, flow, and the self-rated importance of Internet activities. *Computers in Human Behavior*, 25, 490-500.

Kim, W., Jeong, O. R., & Lee, S. W. (2010). On social web sites. *Information Systems*, 35(2), 215-236.

Koç, M. (2011). Internet addiction and psychopathology. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 10(1), 143-148.

Karaiskos, D., Tzavellas, E., Balta, G., & Paparrigopoulos, T. (2010). Social network addiction: A new clinical disorder? *European Psychiatry*, 25, 855. doi:10.1016/S0924-9338(10)70846-4

Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2011a). Online Social Networking and Addiction-A Review of the Psychological Literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 8, 3528-3552. doi:10.3390/ijerph8093528

Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2011b). Excessive online social networking: Can adolescents become addicted to Facebook? *Education and Health*, 29(4), 68-71.

Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2012). Internet gaming addiction: A systematic review of empirical research. *International Journal of Mental Health and Addiction*, (2012) 10, 278-296. doi:10.1007/s11469-011-9318-5

Lampe, C., Ellison, N., & Steinfield, C. (2006). A face (book) in the crowd: Social searching vs. social browsing. *Proceedings of the 20th Anniversary Conference on Computer Supported Cooperative Work*, Banff, Alberta, Canada.

Lin, H. Y., & Lu, K. P. (2011). Why people use social networking sites: An empirical study integrating network externalities and motivation theory. *Computers in Human Behavior*, 27(3), 1152-1161.

Lou, L. L., Yan, Z., Nickerson, A., & McMorris, R (2012). An examination of the reciprocal relationship of loneliness and Facebook use among first-year college students. *Journal of Educational Computing Research*, 46(1), 105-117.

Mazhari, S. (2012). The prevalence of problematic internet use and the related factors in medical students, Kerman, Iran. *Addict & Health*, 3-4(4), 87-94.

Monitera (12, Şubat, 2013). 2013 Twitter Türkiye Profili. <http://blog.monitera.com/2013/02/2013-twitter-turkiye-profil.html> web adresinden 27.06.2013 tarihinde erişilmiştir.

Mooney, Carla. (2009). *Online social networking*. D. A. Miller (Ed.). New York, NY: Gale Cengage Learning.

Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2003). Loneliness and social uses of the Internet. *Computers in Human Behavior*, 19, 659-671.

Odacı, H., & Kalkan, M. (2010). Problematic Internet use, loneliness and dating anxiety among young adult university students. *Computers & Education*, 55, 1091-1097.

Öztürk, Ö., Odabaşoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y., & Kalyoncu, Ö. A. (2007). Internet addiction: Clinical aspects and treatment strategies. *Journal of Dependence*, 8, 36-41.

Peplau, L. A., & Perlman, D. (Eds.) (1982). *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy*. New York: Wiley-Interscience.

Pelling, E. L., & White, K. M. (2009). The theory of planned behavior applied to young people's use of social networking web sites. *CyberPsychology & Behavior*, 12(6), 755-759.

Pempek, T. A., Yermolayeva, Y. A., & Calvert, S. L. (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3), 227-238.

Pierce, T. (2009). Social anxiety and technology: Face-to-face communication versus technological communication among teens. *Computers in Human Behavior*, 25, 1367-1372.

PRLog (2012, Sep, 10). *Statistics show real social media addiction*. <http://www.prlog.org/11971493-statistics-show-real-social-media-addiction.html> web adresinden 21.06.2013 tarihinde erişilmiştir.

Quintly (2013, June). *Facebook country stats*. <http://www.quintly.com/facebook-country-statistics/turkey/?period=1month> web adresinden 27.06.2013 tarihinde erişilmiştir.

Rubin, A. M. (2002). The uses-and-gratifications perspective of media effects. In J. Bryant & D. Zillman (Eds.), *Media effects: Advances in theory and research* (2nd Ed., pp. 525-548). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Russell, B. C., Randall, E. O., Brian, K. M., & Crystal, D. O. (2013). Loneliness, anxiousness, and substance use as predictors of Facebook use. *Computers in Human Behavior* 3(29), 687-693.

Ryan, T., & Xenos, S. (2011). Who uses Facebook? An investigation into the relationship between the Big Five, shyness, narcissism, loneliness, and Facebook usage. *Computers in Human Behavior*, 27(5), 1658-1664. doi:10.1016/j.chb.2011.02.004

Savaş, A. C. ve Hamamcı, Z. (2010). Okullarda rehberlik hizmetlerinin internet üzerinden yürütülmesine ilişkin veli, öğrenci ve psikolojik danışmanların görüşlerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 147-158.

Schlenker, B. R., & Leary, M. R. (1982). Social anxiety and self-presentation: A conceptualization and model. *Psychological Bulletin*, 92, 641-669.

Sheeks, M., & Birchmeier, Z. (2007). Shyness, sociability, and the use of computer-mediated communication in relationship development. *Cyber Psychology & Behavior*, 10(1), 64-70.

Sheldon, P. (2008). The relationship between unwillingness-to-communicate and students' Facebook use. *Journal of Media Psychology*, 20, 67-75.

Sheldon P. (2012). Profiling the non-users: Examination of life-position indicators, sensation seeking, shyness, and loneliness among users and non-users of social network sites. *Computers in Human Behavior*, 28 (2012), 1960-1965. doi:10.1016/j.chb.2012.05.016

Shepherd, R. M., & Edelmann, R. J. (2005). Reasons for Internet use and social anxiety. *Personality & Individual Differences*, 39, 949-958.

Skues, L. J., Williams, B., & Wise, L. (2012). The effects of personality traits, self-esteem, loneliness, and narcissism on Facebook use among university students. *Computers in Human Behavior* 28(2012), 2414-2419. doi:10.1016/j.chb.2012.07.012

Socialbakers (2013, April). *Local/Regional Reports*. <http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/turkey> web adresinden 03.04.2013, tarihinde erişilmiştir.

Sübaşı, G. (2003). Etkileşim kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. [The development of interaction anxiousness scale: Studies on the validity and reliability of the scale]. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. [Journal of Turkish Psychological & Guidance], 2(19), 35-40.

Sübaşı, G. (2007). Üniversite öğrencilerinde sosyal kaygıyı yordayıcı bazı değişkenler.[Some variables for social anxiety prediction in college students]. *Eğitim ve Bilim [Education & Science]*, 32(144), 3-15.

Stephen Marche (2012, May). *Is Facebook making us lonely?* <http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2012/05/is-facebook-making-us-lonely/308930/> web adresinden 07.05.2013, tarihinde erişilmiştir.

Şahin, Y. G., Balta, S., & Ercan, T. (2010). The use of Internet resources by university students during their course project solicitation: a case study. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(9), 234-244.

Şahin, H., İşleyen, F. ve Özdemir, S. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin romantik ilişki durumları ve sosyal ağ kullanımlarına göre etkileşim kaygısı ve sosyal destek algılarının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 25-36.

Tokunaga, R. S., & Rains, S. A. (2010). An evaluation of two characterizations of the relationships between problematic internet use, time spent using the internet, and psychosocial problems. *Human Communication Research*, 36(4), 512–545. doi:10.1111/J.1468-2958.2010.01386.X.

Türkiye İstatistik Kurumu-TÜİK (16, Ağustos, 2012). *2012, Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10880> web adresinden 05.11.2012, tarihinde erişilmiştir.

Wan, C. (2009). *Gratifications & loneliness as predictors of campus-sns websites addiction & usage pattern among Chinese college students*. M.S. Thesis, Chinese University of Hong Kong: Hong Kong, China. http://pg.com.cuhk.edu.hk/pgp_nm/projects/2009/Wan%20Sisi%20Candy.pdf web adresinden 05.04.2013, tarihinde erişilmiştir.

Warschauer, M. (2009). Foreword. In M. Thomas (Ed.), *Handbook of research on Web 2.0 and second language learning*. Hershey, PA: Information Science Reference.

Weiss, R. S. (1973). *Loneliness: The experience of emotional and social isolation*, MIT Press: Cambridge.

Widyanto, L., & Griffiths, M. D. (2006). Internet addiction: A critical review. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 4, 31-51.

Wilson, K., Fornasier, S., & White, K. (2010). Psychological predictors of young adults' use of social networking sites. *CyberPsychology, Behavior & Social Networking*, 13(2), 173-177.

Yıldız, M. C. ve Bölükbaş, K. (2005). *İnternet kafeler, gençlik ve sosyal sapma, İnternet ve toplum*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Young K. (1996). Internet addiction: The emergence of new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1, 237-244.

Young, K. (1999). Internet addiction: Evaluation and treatment. *Student BMJ*, 2000, 7, 394-436. doi:10.1136/sbmj.9910351

Young, K. S., & Rogers, R. C. (1998). The relationship between depression and Internet addiction. *CyberPsychology & Behavior*, 1, 25-28.

Zhou, S. X. (2012). *Gratifications, loneliness, leisure boredom and self-esteem as predictors of SNS-game addiction and usage pattern among Chinese college students*. *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning*, 2(4), 34-48. <http://www.irma-international.org/viewtitle/75170/> web adresinden 08.04.2013, tarihinde erişilmiştir.

Extended English abstract

Web 2.0 technology is one of the innovations and technologies concomitant with the Internet. This technology has taken its place among the most important technologies that facilitates communication and interaction of individuals through social interaction, cooperation and sharing (Warschauer, 2009). One of the environments that emerges with Web 2.0 technologies is social networking sites.

Social networks (Facebook, Twitter, Google+, LinkedIn, MySpace, etc.) are defined as the environments that provide individuals to establish communication and socialize with each other through its properties such as e-mail, instant messaging, video and photograph and comment share (Mooney, 2009). On the other hand, Pempek, Yermolayeva and Calvert (2009) is defined as membership based Internet societies that allow individuals to communicate with other people using innovative ways such as sending profile information to each other, sending general or private online messages, online photo, and video share.

Whereas this rapid increase at use of social networking sites have some positive results such as communication, interaction, sharing, cooperation and socializing in terms of the individuals, it can also cause the emergence of some problematic and pathologic results such as decreasing at face-to-face communication (Das & Sahoo, 2011; İşbulan, 2011), loneliness (Sheldon, 2012; Sheldon, 2008; Tracii & Sophia, 2011), socializing anxiety (Şahin, İşleyen, & Özdemir, 2012), narcissism (Tracii & Sophia, 2011) and addiction (Pelling & White, 2009; Wang, 2009; Wilson, Fornasier, & White, 2010) concomitantly (Kabilan, Ahmad, & Abidin, 2010; Kim, Jeong, & Lee, 2010).

The literature researches have emphasized the negative effects of the Internet and online environments upon the well-being of the individual and have reported that the number of studies related to the problematic use, addiction and addiction tendency regarding the web sites have increased day after day (Kuss & Griffiths, 2011).

In parallel with the rapid increase in use of social networking sites, determining the effect of these environments upon the individuals has become more important. In literature review, we encounter limited number of studies related to social networking site addiction in our country; however, there has been found no study analyzing the relationship of this addiction with the interaction anxiety and loneliness of pre-service teachers. In this sense, the main purpose of the study is to determine the relationship between the pre-service teachers' social networking

addiction levels and demographical variables, interaction anxiety and level of loneliness. In accordance with this general aim, the answers to the questions below were sought:

a. Is there a statistically significant difference between the pre-service teachers' social networking addiction levels and the variables of gender, grade, and social network site use frequency?

b. Is there a significant difference between pre-service teachers' social networking addiction levels and their interaction anxiety and loneliness levels?

This research is a descriptive study and has been carried out using the relational survey model. The study population included 3750 pre-service teachers studying at Trakya University Faculty of Education in 2012-2013 academic year fall term. While creating the research sample, stratified sampling method was used. In this sense, the research sample included 349 pre-service teachers. The data were obtained using Facebook Addiction scale, Interaction Anxiousness Scale, UCLA-Loneliness Scale III and personal information form. For data analysis, descriptive statistics, Mann Whitney U-test, Kruskal-Wallis H and correlation tests were benefited.

The findings obtained in the research revealed that the averages related to the social networking addiction of pre-service teachers were below the mid-level and the averages related to their interaction anxiety and levels of loneliness were over the mid-level. Moreover, it was revealed a high level relationship between the pre-service teachers' social networking addiction levels and their interaction anxiousness and a mid-level relationship between their loneliness levels and social networking addiction levels. Another finding obtained in the research was a significant difference between pre-service teachers' social networking addiction levels and the variable of gender. Another finding obtained in the research proved that there was a significant relationship between pre-service teachers' weekly social network use frequency and their social networking addiction levels. The significant difference between the variable of grade the pre-service teachers are studying at and their social networking addiction scores was another finding of the research.

In this study in which the relationship between pre-service teachers' social networking addiction and their interaction anxiousness was analyzed, it was revealed as result that there was a positive relationship between social networking addiction and their interaction anxiousness and/or loneliness levels. On the other hand, the social networking addiction level of the individuals who use social network websites more than 39 hours in a week was found as higher than the others, and therefore the increase at the use frequency of social network sites is another result that was proved in the research as a factor that can trigger addiction of individuals towards this environment. On the other hand, another result of the research was that the social networking addiction levels of male pre-service teachers were higher when compared to the levels of female pre-service teachers. It was concluded in grade-based comparisons made in the research that male pre-service teachers studying in the final grade had higher addiction levels when compared to the pre-service teachers in the other groups.

Social networking sites which have increasing popularity day by day through different communication tools and increasing number of users have provided individuals the opportunity of interacting and communicating with each other and help socializing of individuals by this means. On the other hand, social networks sites have a characteristic that can help individuals to get out of bothers such as interaction anxiousness, loneliness and similar problems (Lou, Yan, Nickerson, & McMorris, 2012; Rubin, 2002). As mentioned by Davis (2001), beside whole those advantages and positive sides, the social bond and feeling of support felt by the individual using online environments and increasing motivation related to staying online cause the individual to have a tendency towards establishing a connection with the outside world through this environment. And this causes individuals' being addictive of these environments and become a problematic user unwittingly. For that reason, social network site users should be aware of the disadvantages of uncontrolled social network site use and act through this awareness. In this sense, it can be suggested to carry out further studies related to increasing users' awareness in order to prevent these problems that can develop out of uncontrolled use of social network sites. Furthermore, group counseling studies related to increasing social skills and decreasing interaction anxiousness of pre-service teachers can be suggested with psychological counseling and guidance centers of universities to help individuals who suffer from loneliness and/or interaction anxiousness. Along with the increasing use of the Internet, psychological support can be provided in an online environment to the individuals who suffer from loneliness and/or interaction consciousness by the help of the psychological counseling services that become applicable through the online environments (Savaş & Hamamcı, 2010).